3560

7942

SPRAWOZDANIE

O STOSUNKACH ZDROWOTNYCH MIASTA PODGÓRZA W ROKU 1906.

Miasto Podgórze zajmuje przestrzeń około 570 hektarów od południa nie zabudowaną, z czego przeważna część wypada na Krzemionki i kamieniołomy. Zabudowaną jest tylko jedna czwarta część, ciągnąca się wzdłuż Wisły wąskim pasem od wschodu ku zachodowi. Ta oto przestrzeń zabudowana jest szczelnie zbitemi domostwami bez ogrodów, co oczywiście dobrze nie może wpływać na higienę mieszkań.

Liczba mieszkańców wynosi 20.984 w 564 budynkach, przeważnie ze sfery drobnych rękodzielników i robotników.

Pomimo warunków, ogólnej zdrowotności nie sprzyjających, Podgórze zajmuje pierwsze miejsce ze śmiertelnością najmniejszą w Galicyi; cyfra ta jest jednak pozorną z powodu braku szpitala. (Należałoby mieszkańców Podgórza zmarłych w szpitalach krakowskich doliczyć do śmiertelności Podgórza).

Śmiertelność w cyfrach przedstawia się następująco:

Płci	Ogółem	Z tego obcych	Pozostaje
Męzkiej	190	12	178
Żeńskiej	166	2	158
Razem	356	20	336

t. j. na 1000 ludzi 17·0%

Wedle wieku zmarło:

W 1 miesiącu życia	. . . .	41 osób
w 1 roku życia	. . . . .	114 „
od 0 do 5 lat	. . . . .	181 „
„ 5 „ 15 „	. . . . .	26 „
„ 15 „ 30 „	. . . . .	27 „
„ 30 „ 50 „	. . . . .	38 „
„ 50 „ 70 „	. . . . .	40 „
nad 70 lat	. . . . .	44 „

Ze względu na przyczynę śmierci zmarło:

Brak sił żywotnych	32
Gruźlica	69
Choroby płuc	65
Dyfterya	4
Szkarlatyna	15
Odra	4
Tyfus plamisty	1
„ brzuszny	3
Nieżyt żołądka i jelit	34
Gorączka połogowa	2
Inne zakaźne	1
Udar mózgu	8
Wady org. serca	25
Nowotwory	15
Inne	73
Gwałt lub przypadek	5
Razem	356

Z chorób zakaźnych zmarło 28 osób, przeważnie z szkarlatyny, która w mieście jest nieustanną plagą wieku młodocianego. Występuje zwykle sporadycznie, tu i owdzie znika, aby w krótce na nowo wystąpić bądź to w charakterze sporadycznym, bądź epidemicznym. W roku 1906 ukazywała się trzy razy; po raz trzeci przybrała charakter epidemiczny. W całym roku zgłoszono 104 wypadków; z tego zmarło 15 osób. Szerzyła się przeważnie wśród ubogiej ludności wyznania mojżeszowego a głównym przenośnikiem były chajdery, po zamknięciu których płonica wkrótce wygasła. Rok rocznie szkarlatyna w szeregu chorób zakaźnych, zajmuje pierwsze miejsce i w tym kierunku biuro sanitarne prowadzi nieustanną walkę, zwłaszcza gdy mało inteligentna i uboga ludność robotnicza, jest glebą sprzyjającą rozwojowi choroby zakaźnej.

Drugie miejsce zajmuje dur brzuszny; na 16 zachorowań zmarło 3 osoby. Choroba pojawiała się sporadycznie w różnych miejscach miasta. W przeważnej liczbie wypadków przyczyną zachorowań była zła woda, to też po zamknięciu studzien i desinfekcyi takowych nie było dalszych wypadków duru brzusznego w tej samej realności.

W ogóle miasto posiada złą wodę szczególniej w części nad Wisłą położonej; zbliżając się ku Krzemionkom, dobroć wody zwiększa się, ponieważ najgęściej zabudowane jest nadwiśle, przyjąć trzeba, że zaledwie jedna szósta mieszkańców zaopatruje się w lepszą wodę. Od kilku lat, toczą się rokowania w Radzie miejskiej nad wodociągami, a sprawa o tyle postąpiła naprzód, że na rok 1907 wstawiono w budżet 5.000 Koron na badania wodociągowe.

Tyfus plamisty wystąpił na Zabłociu w domu stojącym na uboczu. Przy zastosowaniu bardzo energicznych środków policyjno-sanitarnych na miejscu wypadku przez internowanie wszystkich zamieszkałych tamże przez dni 14 i przy otwarciu szpitala zakaźnego, do którego chorych wywieziono, skończyło się na dwóch wypadkach zachorowań z jednem zejściem śmiertelnem.

Po chorobach zakaźnych przeprowadza się na koszt miasta dezynfekcyę pomieszkań nader dokładną dzięki przyjęciu przez Radę miejską stałego sanitaryusza w roku ubiegłym, który wyłącznie do tychże czynności jest przeznaczony.

Wszystkich desinfekcyi po chorobach zakaźnych przeprowadzono 128 przeważnie aparatami z formaliną, małą część karbolem i wapnem, w kilku wypadkach aparatem Rychowskiego kosztem 975 Koron.

Desinfekcye placów, targowisk, stanowiska fiakrów, podwórza ciasne w kamienicach posypuje się wapnem sproszkowanem, które oddaje znakomite usługi ze względów desodoracyi, a podczas wylewu Wisły na plantach, przez które formalnie przejść nie można było z powodu fermentacyi części organicznych i fetoru; po półgodzinnem posypaniu powróciły stosunki tak idealne, że nie da się porównać z innymi środkami aptecznemi o wiele droższymi

Na zapalenie opon mózgo-rdzeniowych zachorowało osób 3 z tych jedna zmarła pod rubryką „Inne zakaźne".

Śmiertelność dzieci największą była w 1 roku życia, wynosiła bowiem 114 zgonów. Z pomiędzy 114 dzieci zmarłych w 1 roku życia na wychowaniu zmarło 10 dzieci. Pod tym względem jest uderzający postęp przez wprowadzenie meldowania w biurze sanitarnem. W pierwszych latach mego urzędowania spostrzegłem, że śmiertelność dzieci na wychowaniu jest znaczna. Z początku oddawałem sprawę zaniedbań dzieci Sądom, lecz bez

rezultatu, gdyż sekcye wykazywały katary żołądka i jelit, a żywicielki wychodziły bezkarnie. Za moją interwencyą zarządził Magistrat, iż kobiecie nie wolno brać dziecka na wychowanie, dopóki nie otrzyma pozwolenia od lekarza miejskiego, który baczył na schludność pomieszkania, odpowiedni pokarm piersi żywicielki z wiekiem dziecka, i tylko jedno dziecko obce. Po otrzymaniu pozwolenia od lekarza, wpisywano w rejestr żywicielek, i każda otrzymywała instrukcyę drukowaną, według której ma się stosować. Kobiety, które brały na wychowanie bez pozwolenia, lub którem nie pozwolono, kontrolowano w domach przez organa policyjne i oddawano do ukarania c. k. Starostwu. Jakkolwiek walka z żywicielkami była trudna i niewdzięczna, toć z biegiem czasu przy energicznem wystąpieniu biura sanitarnego, znikły u nas fabrykantki aniołków, a śmiertelność dzieci na wychowaniu w roku 1898 z liczby 70 spadała stopniowo, a w roku ubiegłym doszła do cyfry 10.

SZCZEPIENIE.

Szczepienie odbywało się w maju i czerwcu

zaszczepiono dzieci	411
rewakcyonowano	412
Razem . . .	813

BADANIE ŚRODKÓW ŻYWNOŚCI.

Badanie środków żywności odbywa się we wtorki i piątki, przez kwalifikowanego komisarza targowego przy współudziale lekarza miejskiego. Niezależnie od tego, w pewnych odstępach czasu, poddaje się rewizyi sklepy, garkuchnie i t. p.

W ogóle skonfiskowano:

14 blaszanek mleka złego
2 blaszanki śmietanki złej
kilkanaście jaj zepsutych
15 koszów owoców
kilkanaście koszów grzybów
20 kg. margaryny sprzedawanej jako masło (Sprawę oddano do sądu).
2 garnki margaryny. (Ukarano we własnym zarządzie).
15 sztuk węgrowatej trzody.

7 sztuk bydła z ogólną gruźlicą.
10 płuc gruźliczych
20 wątrób motylicowatych
1 krowę z febris puerperilis
około 300 Kg. mięsa zgniłego

Za przekroczenia sanitarno-policyjne ukarano:
Za nieporządki w domach; stróżów 40 razy grzywną po 1 Koronie, 18 razy aresztem.
Właścicieli realności w 4 wypadkach grzywną, od 3 Kor. do 25 Koron.
Opróżniono przymusowo 5 mieszkańców z piwnic.

STUDNIE.

Miasto posiada 457 studzien, z tych:

w skale kutych	34
murowanych	172
betonowych	54
z cembrzyną drewnianą	197
w tem nowo wybudowanych w r. zesz.	9

o jakości wody wspomniano powyżej.

Z polecenia biura sanitarnego desinfekcyonowano i wyczyszczono 86 studzien.

BUDOWLE.

Miasto posiada 564 realności:

Nowo wybudowanych kamienic	9
Dobudówek	6
Odrestaurowano realności	5

KANALIZACYA.

Sieć kanałów przeprowadzona w mieście głównemi ulicami, o przekroju głównych kollektorów 1·38/1·60 metra oraz o profilach stopniowo zmniejszanych, aż do 0·30/0.50 metr. Kanały te rozpoczęto budować w roku 1896 wykonane z betonu. W ogóle takowych jest 4.000 metrów bierzących, z czego w r. 1906 wybudowano 600 metr. bierz. Domów połączonych z kanalizacyą jest 300, z czego w roku ubiegłym połączono pięć.

SZKOŁY.

Miasto posiada 9 szkół, pomieszczonych w 7 budynkach miejskich a w 58 klasach o powierzchni kubicznej 3.246 metrów.

Zapisanych było . . . . 1697 chłopców
„ „ . . . . 1839 dziewcząt
Razem . . . 3536 dzieci

uczęszcza do szkoły 3.082 dzieci.

Dzieci szkolnych chorowało na szkarlatynę 18; po wyzdrowieniu i desinfekcyi pomieszkań ponownie uczęszczały do szkoły. We wszystkich wypadkach chorób zakaźnych, dzieciom zdrowym a mającym styczność z chorobą zakaźną nie pozwolono uczęszczać do szkoły, również i dzieciom z sąsiedniego pomieszkania. Biuro sanitarne zawiadamiało władze szkolne o każdym wypadku choroby zakaźnej i imiennie o każdym dziecku, które do szkoły chodzić nie może. W obec tych zastrzeżeń, ilość chorych dzieci szkolnych była minimalna.

Podgórze, w marcu 1907.

Dr. Kazimierz Smorągiewicz
lekarz miejski.

ARCHIWUM M. KRAKOWA

Nakładem Magistratu miasta Podgórza.

Drukiem W. Poturalskiego, Podgórze-Kraków.